

відомо, одним із головних завдань сучасного вчителя є формування в учнів постійної мотивації до навчання впродовж життя, сприяння їм у виборі кар'єри та становленні кваліфікованих експертів. Однак, деякі вчені вважають, що вивчення мотиваційних питань у навчально-пізнавальній діяльності у вищому навчальному закладі дає суб'єкту змогу дослідження зрозуміти багато аспектів внутрішнього життя студента: його інтереси, цінності й переконання, мотиви діяльності, що сприяють подальшому усвідомленню, становлять його професійну спрямованість, уміння, знання, навички. Отже, до мотиваційних компонентів навчальної діяльності належать пізнавальні потреби, навчальна мотивація та навчальна значущість.

Література:

1. Кудріна Т.С. Діяльність, поведінка особистості: потребнісно-мотиваційна підсистема. Психологія / за ред. Ю.Л. Трофімова. 3-тє вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. С. 384–406.
2. Левченко Т.І. Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності : монографія. Вінниця : Нова Книга, 2011. 448 с

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-491-0-118>

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ ТА МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Кіриченко С. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психологічної і педагогічної антропології
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна*

Психологічне здоров'я школярів є одним із ключових аспектів гармонійного розвитку особистості, особливо у періоди соціальної та економічної нестабільності. В умовах сучасних викликів, спричинених військовими діями в Україні, дистанційним навчанням та соціально-економічною невизначеністю, стан ментального здоров'я дітей набуває особливої значущості. Дослідження ЮНІСЕФ за 2023 рік свідчать, що понад 50% українських дітей відчувають підвищений рівень тривожності та

стресу, що негативно позначається на їхній концентрації, емоційному стані та мотивації до навчання [1].

Об'єктом дослідження ми обрали ліцей, який є комунальним закладом м. Харкова, в якому майже три роки навчаються дистанційно 871 учень. Значна частина учнів була змушена залишити місто або країну, так у початковій школі 43,3% учнів перебувають за кордоном, у середній школі таких учнів 46,5%, а серед старшокласників – 44,1%. Відсутність живого спілкування, емоційне виснаження та соціальна ізоляція є ключовими викликами, що знижують навчальну мотивацію учнів.

Війна суттєво вплинула на психологічний стан школярів у декількох аспектах. За даними Національної академії педагогічних наук України за 2023 рік, близько 60% дітей, що навчаються дистанційно у воєнний час, стикаються з підвищеною тривожністю, емоційним вигоранням і депресивними проявами [4]. Серед учнів досліджуваного закладу 43,7% перебувають за межами країни, 9,3% змінили місце проживання в Україні, а 47% залишаються в Харкові, який піддається регулярним обстрілам. 68% дітей, які залишилися в місті, відзначають підвищену тривожність і страх за власну безпеку, тоді як учні за кордоном стикаються з проблемами адаптації (56%), культурними бар'єрами (39%) та соціальною ізоляцією (41%).

Перехід на дистанційне навчання став серйозним випробуванням для школярів. Згідно з дослідженнями НАПН України за 2023 рік, 72% учнів відзначають зниження рівня мотивації до навчання через відсутність безпосередньої взаємодії з учителями та однолітками [4]. У ліцеї 64% учнів початкової школи зазначають, що їм важко зосередитися на онлайн-уроках, 59% учнів середньої школи скаржаться на втому та вигорання, а 48% старшокласників відзначають зниження рівня академічної успішності через нестачу мотивації та труднощі з самоорганізацією.

Соціально-економічні фактори також відіграють важливу роль. Згідно з даними Міністерства соціальної політики України за 2023 рік, 43% сімей із дітьми мають значні фінансові труднощі [3]. У закладі, який досліджували, 38% дітей відчувають тривогу через фінансові проблеми сім'ї, 27% змушені допомагати сім'ї (догляд за молодшими дітьми або підробіток), а 19% зазначають, що батьки не можуть забезпечити їм належні умови для навчання (відсутність гаджетів, якісного інтернету тощо).

Мотивація до навчання є важливим чинником академічного успіху, особливо в умовах кризи. Дослідження показують, що 54% учнів відчувають знижену концентрацію через емоційний напружений стан, а 41% зазначають, що нестача соціальної взаємодії з однолітками зменшує їхню залученість у навчальний процес.

Система психологічної підтримки школярів в Україні має значний потенціал для вдосконалення, проте стикається з численними викликами. Однією з основних проблем є нестача кваліфікованих спеціалістів: у середньому один психолог обслуговує понад 600 дітей, що значно перевищує рекомендовані норми ВООЗ [2]. Так, у ліцеї, який є об'єктом

дослідження, на одного психолога припадає 871 учень, що суттєво ускладнює надання індивідуальної допомоги.

Для вдосконалення системи психологічної підтримки необхідно вживати комплексні заходи. По-перше, слід розширити кадровий склад шкільних психологів та створити умови для їхньої професійної підготовки у сфері кризової психології. По-друге, важливо запровадити регулярні тренінги для вчителів і батьків щодо методів надання психологічної допомоги. По-третє, використання сучасних технологій, таких як онлайн-консультації та цифрові платформи підтримки, може суттєво підвищити доступність психологічних послуг для школярів. Нарешті, необхідно проводити інформаційні кампанії, які зменшуватимуть стигматизацію звернень до фахівців і формуватимуть культуру психологічного добробуту в освітньому середовищі.

Література:

1. United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). Impact of War on Children's Mental Health in Ukraine. 2023. URL: <https://www.unicef.org/ukraine> (дата звернення: [06.03.2025]).

2. World Health Organization (WHO). Mental Health Support in Schools: Global Standards. 2023. URL: <https://www.who.int> (дата звернення: [06.03.2025]).

3. Міністерство соціальної політики України. Соціально-економічні виклики для українських сімей в умовах війни. 2023. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: [06.03.2025]).

4. Національна академія педагогічних наук України (НАПН України). Вплив дистанційного навчання у воєнний час на психологічний стан учнів. 2023. URL: <http://naps.gov.ua> (дата звернення: [06.03.2025]).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-491-0-119>

ПСИХОЛОГІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ДУХОВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНЦІВ

Лефтеров В. О.

доктор психологічних наук, професор,

перший проректор

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Події останніх років в Україні можна характеризувати як екстремальне випробування та дійсно історична боротьба за виживання. Повномасштабна